

מתלמידיו של אברהם אבינו

בראשית פרק יח

(א) וַיֵּרָא אֵלָיו יְקֹקֵץ בְּאֵלָיו מִמָּרָא וְהוּא יֹשֵׁב בְּתַחֲתֵי הָאֵהָל כַּחַם הַיּוֹם:
 (ב) וַיֵּשָׂא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים נֹעְבִים עָלָיו וַיֵּרָא וַיֵּרָא לְקִרְאָתָם מִפְּתַח הָאֵהָל וַיִּשְׁתַּחֲוֶה אֲרָצָה:
 (ג) וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי אֲסִינָא מִצְּאֵתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֵלֶינָא תַעֲבֵר מֵעַל עַבְדְּךָ:
 (ד) וַיִּקְרָא נָא מַעֲטֵ-מַיִם וְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם וְהִשְׁעֵנוּ תַחַת הָעֵץ:
 (ה) וַאֲקַחְנָה פַת־לֶחֶם וְסִעְדוּ לְבָקְסָא אַחֵר תַּעֲבֵרוּ כִּי-עַל־כֵּן עֲבַדְתֶּם עַל-עַבְדְּכֶם וַיֹּאמְרוּ כֹן תַעֲשֶׂה כַאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ:

שכל טוב בראשית פרק יח ב
 וישתחוו ארצה. כדרך עבדים
 שמשתחוים לגדולים.

רש"י בראשית פרק יח פסוק ד
 ורחצו רגליכם - כסבור שהם ערביים
 שמשתחוים לאבק רגליהם והקפיד
 שלא להכניס עבודה זרה לביתו.

רש"י בראשית פרק יב פסוק יג

(יג) למען ייטב לי בעבודך - יתנו לי מתנות:

בראשית פרק יב

(י) וַיֵּתֵי רַעֲב בְּאַרְץ וְלֶדְ אַבְרָם מִצְּלוֹמָה לְגֹר שָׁם כִּי-קָבַד הָרַעֲב בְּאַרְץ:
 (יא) וַיְהִי כַאֲשֶׁר הִקְרִיב לְבֹא מִצְּלוֹמָה וַיֹּאמֶר אֶל-שְׂרֵי אִשְׁלוֹ הִנֵּה-נָא תְרַעְתִּי כִּי אִשָּׁה יִפְתִּימָאָה אֵת:
 (יב) וַהֲלִיָּה כִּי-יֵרָא אֶתְךָ חֲמִצִּים וַאֲמָרוּ אִשְׁתּוֹ וְזֹאת וְהִרְגוּ אֶתְךָ וַאֲתָךְ יִחְיֶי:
 (יג) אֲמָרִינָא אֲחֹתִי אֵת לְמַעַן יִיטְב־לִי בְעַבְדְּךָ וְתִתְּנֶה נַפְשִׁי בְּגִלְדְּךָ:

אודות התשובה, פרק ח', פסקה ג

יסוד הצער אינו מעצם החטא כלכדו כ"א מיסודו של החטא ומתוכן מהלך הנפש, שנעשה הפוך מסדר הישות, הנזרחת באור הישר האלהי בכל המצוי המאורגן באהדות וכוון מעולה. ומפני זה אותם אשר נפשם רעה מיסודה, ושורש החטאים כולם מונח בדעותיהם, בשאיפתם ותכונת לכנם, הגם רעי-העין אשר העולם כולו נראה להם בצבע כ"כ שחור עד אין תכלית. הם הם המתרעמים על העולם ועל החיים, בעלי עציבו דטחול, אשר לעגם מכל ההויה הוא שהוק הכסיל, אשר לא ידע להבין כי טוב ד' לכל.

משנה אבות פרק ה משנה יט

כל מי שיש בידו שלשה דברים הללו מתלמידיו של אברהם אבינו ושלשה דברים אחרים מתלמידיו של בלעם הרשע עין טובה ורוח נמוכה ונפש שפלה מתלמידיו של אברהם אבינו עין רעה ורוח גבוה ונפש רחבה מתלמידיו של בלעם הרשע.

אגרת הרא"ה, אגרת קיג

ב"ה, עה"ק יפו ת"ר, י"א אד"ר תרס"ה.

שלו' ברכה ומרפא לרוח וגו', לכבוד ידידי הרב הנכבד החסיד מו"ה דובער הלוי מילשטיין ב"ר.

עברו ימים ושכוחות וחדשים מאז קבלתי את מכתבו היקר, אמנם מאד אחרתי מהשיכון, יאמין ידידי, כי דבריו היקרים והצעת צערו הדאיבו גם את לבבי, והייתי נדהם ולא ידעתי מה לענות! אמנם אח"כ נתישבתי כי לא יפה היא השתיקה, בפרט כי דעתי העני' מסכמת שאין לנו להתיאש כלל וכלל משום בן ישראל, ו"גם כי אשב בהושף ד' אור לי". ע"כ אגלה בזה לכבודו כי אף שבאמת אם היו בניו קשורים לכל-הפחות לאומה הישראלית ברעיונם, והיו מתחבבי-ציון או ציונים, הלי יותר נקל להשיבם לאיתן דרך ד', מפני שיש יחש גדול בין ההכרה הלאומית בישראל אל שורש הקדושה כאמונה ובקיום תורה ומצוות, מ"מ גם עכשיו שהרחיקו ללכת אין להתיאש מהם כלל וכלל, סוף-כל-סוף כ"כ פעל אור ד' אשר הופיע בעולם אלפי שנים ע"י תוה"ק, שעכשו כבר אין לנו אותה המינוח הארורה, אשר כל באיה ל"י, שהייתה בימים הראשונים. עכשו אפילו הדעות היותר רעות עומדות הן על הבסיס של בקשת היושר והצדק, שבאמת הוא בעצמו הוא דרך ד' שצוה אברהם אבינו ע"ה את בניו ואת ביתו לעשות צדקה ומשפט. ונמצא שכל הטעות של הדור היא רק מה שהם אינם יודעים, שכדי לבוא אל המטרות הטובות שהם חושקים, צריכים בני ישראל להיות מכבדים את התורה ודברים יפה באמונת ד' ב"ה, שהיא אור העולם כולו והיור. ע"כ לדעתי, לגפולים כאלה צריך להסביר פנים בזה האופן, להגיד להם כי יסוד מטרות היא באמת רצויה, אלא שראוי שלא ילכו "כסומא בארובה" אחר המנהלים ואהרי הדעות המתקבלות בהמון. כי ידוע הוא שכל דעה חדשה נולדת עם חסרונותיה וסיגיה, על-כן הם צריכים לפקח עין לצרף סיגיה, והצרוף של הסיגים יהי' קרוב להם ע"י מה שיהיו משתדלים בכל היכולת שלא להתרחק מהיהדות, כדי שיאיר בנשמתם האור הנצחי אור ד', ואז יהיו הם עומדים על הבסיס הטבעי שלהם, ויהיו שלמים בנשמתם, ויהיו כל כחותיהם הרוחניים היים עמם, וידעו בהכרה פנימית לשום את דרכם, ולתן לכל נטי' את מדתה, ולא להיות אדוקים באין קץ דוקא לדעות החדשות של הזמן, על כל סיגן ופרשן.

לע"ד בדבורים כאלה ירך לבכם מעט, ואם יתחכם כת"ר להתנהג עמם באהבה ובמדת רחמים יוכל להיות שיעלה אותם מדרגות רבות מדרת שחת. ומה שלא יוכל לפעול אצלם בפעם אחת, יפעול ח"כ, והזמן בעצמו יגלה את העורון, שיראו את הזיוף של הדעות ההדשות בכללותן, ובכ"ז לא יזנחו לגמרי את הצד הטוב שבהן, שהוא החשק של רדיפת היושר והצדק הכללי.

כן, ידידי, נתקיים בימים הללו בקץ החזון "והי' כאוב מארץ קולך". כי אנחנו צריכים להרכיז את רגשותינו הקדושות הרבה כדי לספר עם הבנים בלשון שהם נזקקים, ועם זה להאמין באמונה שלמה, שאור ד' שורה על כל יחיד ויחיד מישראל, ושכל הנסיגות לאחור אינן כי-אם שגגות גדולות, והם מדרגת טועים בדבר מצוה, שהושבים שכך היא החובה המוסרית, שהיא באמת אמתת הפך ד' עולמו, כי הוא ב"ה אודה צדקה ומשפט. ע"כ ידידי, עצתי היא, שבכל האופנים לא יפקיר את בניו ויקרבתם כפי היכולת, וסופם בודאי לתשובה, ואם הם רק יתחילו להתעורר לטובה, ישלימו בניהם אחריהם את פעלם לטובה, ורחמי ד' מרובים הם, כי היא נוהג בהסוד כל דור.